

Tiberiados bendruomenė
Baltriškės, Zarasų raj.
Šv. Damijono maldos grupė
2005 gruodžio

ŠVENTASIS DIEVO JONAS **NEPATAISOMAS AVANTIŪRISTAS**

Gimti XV amžiaus pabaigoje, vos trims metams praėjus po “naujojo pasaulio” atradimo, reiškė nuo pat vaikystės jausti avantiūros skonį ir troškimą. Tuo labiau Portugalijoje - didžiųjų keliautojų žemėje. Taigi Dievo Jonas, arba Jonas Cidade Duarte, gimė 1495 m., Tačiau, būnant smulkaus prekiautojo sūnumi, nėra taip lengva ieškoti nuotykių. Gal ir Jonas būtų ramiai gyvenęs savo kaime, jei ne vienas piligrimas, jų namuose pasiprašęs nakvynės ir savo kelionių pasakojimais iki vėlumos išsižiojusius išlaikęs visą šeimą.

Ryte tėvai pastebėjo, kad piligrimas jau iškeliavęs, o berniukas, kuriam tebuvo aštuoneri, - kartu su juo. Nežinia, kas atsitiko, bet tėvai jo nebeatrado. Motina iš širdgėlos netrukus mirė, tėvas dienas baigė pranciškonų prieglaudoje.

Jonas tuo tarpu keliavo iš elgetų ir cirko artistų mokydamasis gyvenimo išminties. Netoli Toledo piligrimas berniuką paliko geram ir pasiturinčiam žmogui Pranciškui Majoral. Šešis metus Joną jis mokė kaip savo sūnų, po to šis net keliolika metų ganė avis. Dvidešimt aštuonerių vedė savo globėjo dukterį ir kai gyvenimas, rodos, jau susitvarkė, Jonas viską metė ir pabėgo.

Tuo metu imperatorius Karolis V rinko kariuomenę kovai su Prancūzija. Riterių laikai jau buvo praėję ir formavosi nauja – “kario” figūra. Tai ir sužavėjo Joną. Tačiau vargšui karinė karjera visiškai nesisekė. Kartą pasibaidęs arklys nutėškė nevykėlį raitelį ant uolų ir šis negreitai atgavo sąmonę. Kitą kartą, paliktas saugoti karo grobio, leidosi kvailai apvagiamas. Už tai buvo net pasmerktas mirti ir tik kažkieno užtarimas jį išgelbėjo. Mirties ir malonės patyrimas Joną labai sukrėtė. Nusprendė, kad jau užtenka kario karjeros, grįžo į savo globėjo namus ir, nors nenoromis, vėl ėmėsi piemens darbo.

Praeina keli metai ir Karolis V vėl renka kariuomenę. Šį kartą - prieš turkus. Jonas nerimsta savo kailyje: dar nepasimokė ir 1532 m. vėl tampa kariu. Jo būrys iš Barselonos nuplukdomas į Genują, iš ten - per Šiaurės Italiją, Austriją žygiuoja iki pat Vienos. Nors reikšmingų mūšių neįvyko, bet turkų pavojus praėjo ir kariuomenė siunčiama namo. Per Šiaurės jūrą parplukdytas į Ispaniją, nutaria aplankyti gimtąsias vietas. Sukoręs šešis šimtus kilometrų, tikėjosi atrasti gyvus savo tėvus. Sužinojęs, kas jiems nutiko, neberanda ramybės dėl nenumaldomo sąžinės graužimo. Jaučiasi esąs paskutinis nusidėjėlis, kuriam visą likusį gyvenimą reikia atgailauti už savo kalbę.

Vyksta į Seviliją ir įsidarbina pas vieną turtingą avių augintoją. Tačiau vos už kelių mėnesių jis jau Gibraltare, kur imperatorius renka būrius kovai su Tunisu. Ir šį kartą netampa profesionaliu kariu. Ceutoje pradeda rūpintis vieno ištremto kilmingo portugalo šeima. Patartas nuodėmklausio, ima skaityti Evangeliją ir kitą dvasinę literatūrą. Sugrįžęs į Ispaniją, ryte ryja tokio turinio knygas, perka jas sau ir ima pardavinėti kitiems. Vienu žodžiu, tampa knygų pirkliu. Tačiau ne bet koku. Pirkėją patraukia madingomis knygomis, o jam priėmus, vietoj šios, įsiūlo ką nors apie dvasinį gyvenimą.

Įsikuria Grenadoje ir šį sykį jau būtų galėjęs ramiai ir pamaldžiai gyventi... jei ne Jonas Avilietis, garsus Andalūzijos apaštalas. Šv. Stepono šventėje Jonas girdi jo žodžius: “Reikia priimti kančią ir geriau mirti, negu sunkiai nusidėti, nes sunki nuodėmė – pati baisiausia rykštė”. Klausytojai supranta užuominą, nes kraštas varginamas maro, bet Jonui tie žodžiai palieka kur kas gilesnį įspūdį. Prisimena visas savo gyvenimo niekšybes ir ten pat ima šaukti: “Pasigailėk manęs, Dieve, pasigailėk manęs!” Kaip pamišęs ima daužyti galvą į sieną, rautis barzdą. Bėga į savo namus, išdalina visus pinigus, knygas, net drabužius. Pas Joną Avilietį atlieka išpažintį, paskui miesto aikštėje atvirai išpažįsta savo nuodėmes. Kai kurie biografai teigia, kad tai daręs, norėdamas atrodyti kvailu “dėl Kristaus meilės”. Kiti mano, kad visa skaudi patirtis, ilgų metų įtampa, patirtas atšiaurumas ir meilės stoka prasiveržė tikru proto aptemimu.

Iš tikrųjų pateko į beprotnamį – ano meto įstaigą, kur, užuot gydžius, neramiausi ligoniai būdavo surakinami grandinėmis ir apkulami lazdomis. Tačiau ir čia Jonas elgėsi “keistai”. Kai jį kuldavo, jis prižiūrėtojus tik ragindavo, sakydamas, kad tas kūnas nusipelnė to, ką gauna. Tačiau jei jie užgaudavo šalia esantį, šaukdavo, kaip drįstą skriausti nelaiminguosius: juk jiems moka už gydymą, o ne mušimą. Aišku, tada pats gaudavo dvigubai.

Po kelių dienų prisistatė ligoninės vedėjui, sakydamas esąs sveikas ir laisvas nuo visų baimių. Kaip įrodymą paprašė leisti patarnauti kitiems ligoniams ir tikrai parodė didžiausią nuoširdumą.

Vos išleistas iš ligoninės, patyrė dar vieną šoką. Priešais jos vartus ėjo imperatoriaus žmonos gražuolės Izabelės laidotuvių procesija. Joną šios laidotuvės galutinai paskatino (jei dar tokio paskatinimo reikėjo) gyvenimą skirti Dievui – tarnauti patiems vargingiausiems. Turėjo 44 metus ir gyventi tebuvo likę vienuolika. Nepaisant to, suspėjo tapti “vargšų tėvu”, “meilės patriarchu”, “savo šimtmečio garbe” ir pan. – visi šie titulai buvo skirti jam.

Pradėjo surinkdamas apleistus žmones į mažą namelį, šalia turgaus. Dykai gaudavo neparduotą žuvį, tad galėjo išsimaitinti – tapo geru žuvienės specialistu. Vakarais eidavo per gatves, ant nugaros užsimetęs krepšį, bei pasikabinęs du katilus ir šaukdavo: “Ar kas nors pats sau norėtų padaryti gera?! Mano broliai, dėl Dievo meilės, darykite gera patys sau!” Taip atsirado itališkas, ligoniais besirūpinančios vienuolijos vardas: “Fatebenefratelli”. Neragino pirmiausia pasirūpinti kitais, o “daryti gera sau”. Tikrą meilę parodo ne turtingas vargšui, o vargšas vargšui - tas, kuris suprato esąs vargšas, nepaisant savo turtų, kurie jam duoti “įsigyti lobį danguje” darant žemėje gera.

Geradarių dėka, namus galėjo padidinti. Ligonius išskirstė pagal ligas, apatinį aukštą palikdamas keleiviams ir elgetoms. Tuo tarpu kitose ano meto ligoninėse visi ligoniai buvo paliekami kartu, net ant vienu gultų. Jono ligoninė išsiskyrė ir savo švara. Ne veltui kai kurie jį vadina modernios ligoninės pradininku. Jei iš pradžių Joną dar pavadindavo kvailu, tai netrukus jam prigijo šventojo vardas. Jį pradėjo globoti vienas aukštas Grenados dvasininkas. Davė ir naują vardą: “Dievo Jonas”. Šis tik atsakė: “Jei Dievui patinka...”

Rūpindamasis ligoniais, Jonas visuomet stengėsi padėti ir jų dvasiai, sakydamas: “Per kūnus, prie sielų”, ir todėl kviesdavo į savo ligoninę uolesnius kunigus.

Pirmas pastovus bendradarbis buvo Antonijus Martin, kurio brolis buvo nužudytas, dėl to visą gyvenimą rengė keršto planą. Niekas nuo šių planų negalėjo atkalbėti, nors vargšais jis rūpindavosi kuo geriausiai. Jonui, be abejo, rūpėjo “atversti šį pakrikštytąjį”. Praleidęs visą naktį maldoje ir plakdamasis, rytą atėjo pas Antonijų, atsiklaupė ant kelių ir rodydamas kryžių tarė: “Štai Tas, kuris atleis, jei tu atleisi, tačiau jei norėsi keršyti už brolio kraują, jis keršys už savo kraują, kurį kiekvieną dieną pralieji savo nuodėmėmis”. Tai buvo paskutinis lašas. Antonijus ne tik atleido brolio žudikams, bet ir tapo Jono įpėdiniu.

Jonas negalėjo nesirūpinti ir moterimis, kurias visi laikė pasmerktomis – prostitutėmis. Kiekvieną penktadienį eidavo į jų būstus ir nustebusios nelaimingosios akivaizdoje imdavo melstis. Paskui rodydavo jai kryžių ir sakydavo: “Pažvelk, kiek kainavai mūsų Viešpačiui!..” Viena kita imdavo gailėtis, bet padėtis dažniausiai nesikeisdavo, nes moterys būdavo prasiskolinusios, joms buvo grasinama. Jonas stengėsi gauti lėšų jų skoloms padengti ir taip jas išlaisvinti. Toks apaštalavimas susilaukdavo daugiau pajuokos negu rezultatų, bet tai jo netrikdė. Eiliniam įžeidinėtojiui sakydavo: “Anksčiau ar vėliau, turiu tau atleisti, todėl atleidžiu iš karto!”

Ieškodamas lėšų ligoninei, vykdavo į Valadolide įsikūrusį karaliaus dvarą. Tačiau šie žygiai visuomet baigdavosi nesėkme, mat ką gavęs, išleisdavo rūpindamasis to miesto vargingaisiais ir į Grenadą nieko neparsinešdavo.

Meilė artimui jį vos nesudegino tiesiogine to žodžio prasme. Kilus gaisrui, puolė gelbėti savo ligonių. Šį epizodą kažkas pakomentavo: “Jis mokė mylėti ir parodė, kad išorinė ugnis buvo silpnesnė už tą, kuri liepsnojo jo viduje”. Būtent šią sceną pavaizdavo Bernini jo kanonizavimo dieną 1690 m. 1550 metais Jonas sunkiai susirgo. Viena kilminga geradarė, pamačiusi jį miegantį ant nuogos lentos, gavo iš arkivyskupo leidimą pergabenti į savo namus. Jį išvedant, ligoniai šaukė ir protestavo, o pasimetęs Jonas tik kartojo: “Mielieji mano broliai, Dievas žino, kad norėčiau numirti tarp jūsų, bet jei jis nori, kad mirčiau jūsų nematydamas, tebūnie jo valia!”

Arkivyskupui Jonas išsakė, kas jį labiausiai neramina. Tai baimė, kad per mažai tarnavo Viešpačiui, o iš jo gavo labai daug: vargingieji ir nuodėmės atsisakę žmonės, kuriais jis apsiėmė rūpintis ir galiausiai skolos, kurias prisiėmė dėl Kristaus. Tai sakydamas, jis įbruko arkivyskupui į rankas skolų sąrašą ir šis asmeniškai pasižadėjo jas padengti.

Kovo aštuntosios rytą Jonas išlipo iš per daug patogia jam atrodžiusios lovos ir atsiklaupė ant žemės, spausdamas prie krūtinės savo pamėgtą kryžių. Rado jį jau mirusį, bet tebeklūpantį. Laidotuvės buvo įspūdingos: karstą nešė keturi kilmingiausi miesto vyrai, tačiau laidotuvių eisenos priekyje ėjo ligoninės vargšai.

Lope de Vega Jonui skirtoje poemoje rašė, kad jis taip mylėjo varginguosius, jog sutikęs angelą ir vargšą, būtų palikęs angelą ir apkabinęs vargšą. O vienas biografas labai taikliai apibūdino jo gyvenimo avantiūrą: “Buvo žmogus, kuriam būtų reikėję sutikti Dievo Joną - ir jis jį atrado savyje”.

*Dieve, šventajam Jonui suteikęs jautrią ir gailestingą širdį, leisk ir mums artimo meilės darbai
pelnyti išrinktųjų draugystę tavo viešpatijoje.*

*Šv. Dievo Jono (Jono Cidade Duarte) biografija. Pagal: Antonio Sicari “Ritratti di Santi” parengė kun. Lioginas
Virbalas SJ*